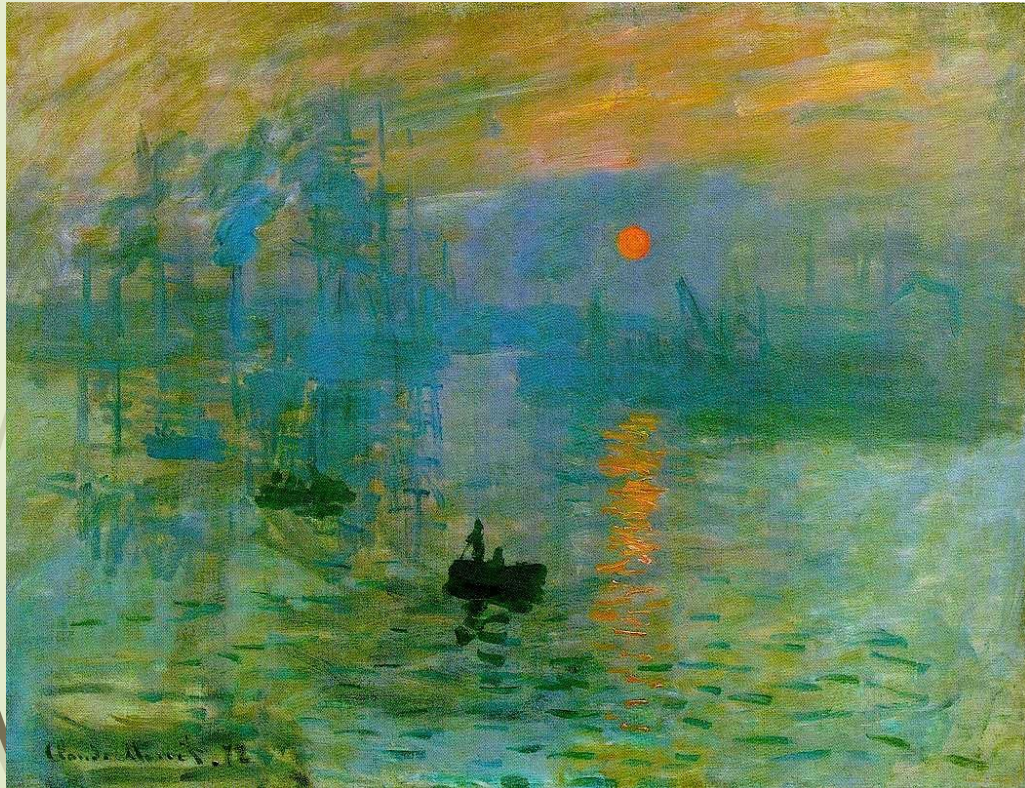

14^ο Κεφαλαίο ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ

- Ο Ιμπρεσιονισμός είναι το κίνημα που σημάδεψε την οριστική στροφή στην ιστορία της ζωγραφικής από την τέχνη της εποχής της Αναγέννησης
- Οι ζωγράφοι συγκέντρωσαν την προσοχή τους στην προσπάθεια να μεταδώσουν στο θεατή των έργων τους τις εντυπώσεις που οι ίδιοι είχαν μπροστά στην πραγματικότητα
- Η συμβολή της ιαπωνικής τέχνης ήταν καθοριστική στον Ιμπρεσιονισμό, καθώς, με τις ξυλογραφίες και τις μεταξοτυπίες της προσφέρει νέο «λεξιλόγιο»
- Νέες δυνατότητες σύνθεσης, τολμηρές αφαιρέσεις, διαφορετική απόδοση του βάθους, απλά περιγράμματα, απουσία πλασίματος των μορφών, επίπεδες επιφάνειες
- Αέρας, νερό, φως μοιάζουν να συντίθενται μόνο από χρώματα. Ακόμα και οι σκιές είναι χρωματιστές, και όλα δονούνται από ένα ρυθμό που συλλαμβάνεται εκεί, επιτόπου, στην προσπάθεια να αιχμαλωτιστεί το εφήμερο, το φευγαλέο, το στιγμιαίο
- Τυπικά το κίνημα εμφανίστηκε το 1874, όταν ο Ντεγκά οργάνωσε στο στούντιο του φωτογράφου Ναντάρ την πρώτη έκθεση των Ιμπρεσιονιστών με έργα που είχαν απορριφθεί από το επίσημο Σαλόν.

Στην έκθεση που έλαβαν μέρος 30 καλλιτέχνες, ο κριτικός τέχνης Λερουά (Louis Leroy), παρατηρώντας έναν από τους πίνακες του Μονέ με τίτλο "Ιμπρεσσιόν (=Εντύπωση), η Ανατολή του ήλιου", βάφτισε το κίνημα ειρωνικά Ιμπρεσιονισμό

Κλ. Μονέ «Ιμπρεσσιόν (=Εντύπωση), η Ανατολή του ήλιου» 1872
Λάδι σε μουσαμά Παρίσι

Α. Ρενουάρ (P. A. Renoir, 1841-1919), "Ο μύλος της Γκαλέτ" (1876), 1,31 x 1,75 μ., Λούβρο, Παρίσι.

Ο Ρενουάρ, από τους σπουδαιότερους χρωματογράφους (κολορίστες), εφάρμοσε τις αρχές του Ιμπρεσιονισμού με συνέπεια, καθώς δούλεψε χωρίς περιγράμματα, με αντιπαραθέσεις χρωμάτων, προσπαθώντας να συλλάβει το φως έτσι όπως πέφτει σαν σε κηλίδες πάνω στις φιγούρες του, που τις παρατηρεί στο άπλετο φως της μέρας.

- Θέμα μπορούσε πλέον να είναι οποιοδήποτε - **οι πολυσύχναστες πλατείες, άνθρωποι απροετοίμαστοι και χωρίς πόζα ή μία θημωνιά στην ύπαιθρο** - γίνεται αντιληπτό ως τυχαίο φαινόμενο.

Ζ. Σερά (Georges Seurat, 1859-91), "La Grand Jatte" (1884-1886), λάδι σε καμβά, Σικάγο, Ινστιτούτο Τέχνης.

Ο Σερά εισάγει την επιστημονική αυστηρότητα στη ζωγραφική. Ενώ το θέμα του είναι ιμπρεσιονιστικό, όλες οι μορφές είναι στατικές, οι αποστάσεις μεταξύ τους υπολογισμένες σχεδόν μαθηματικά, και ο χώρος είναι οργανωμένος σε μια αυστηρή διάταξη οριζόντιων και κατακόρυφων αξόνων. Εισηγάγε την τεχνική που είναι γνωστή με ονόματα όπως Νεο-ιμπρεσιονισμός, Διαιρετισμός ή Πουαντιγισμός.

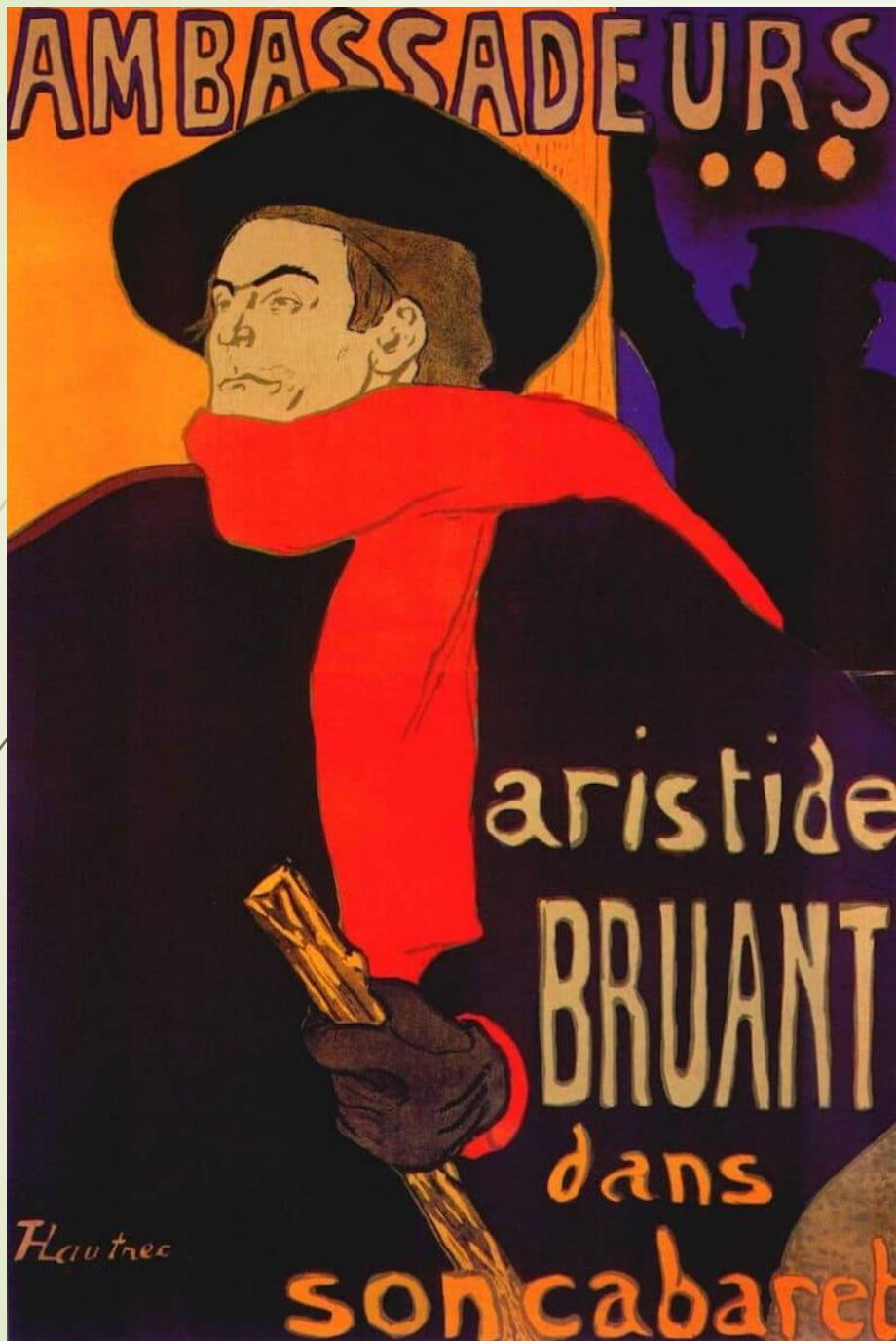

Βαν Γκόγκ (Vincent van Gogh, 1853-90), "Νυχτερινό καφενείο" (1888), Στο "Νυχτερινό καφενείο" προσπάθησα να εκφράσω τα τρομερά πάθη της ανθρωπότητας μέσα από το πράσινο και το κόκκινο". Η ζωγραφική του επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την τέχνη του 20ού αιώνα, κυρίως τους Φώβ, με την ένταση των χρωμάτων της, και τους εξπρεσιονιστές με την εκφραστική της δύναμη.

Μέσα από τον Ιμπρεσιονισμό καλλιτέχνες όπως ο Ζωρζ Σερά, ο Πωλ Γκωγκέν, ο Βαν Γκογκ, ο Πωλ Σεζάν, ο Τουλούζ Λωτρέκ έστρεψαν την εικαστική τους αναζήτηση σε διαφορετικές κατευθύνσεις. Αυτοί οι καλλιτέχνες ονομάστηκαν **Μετα-ιμπρεσιονιστές** και οδήγησαν την τέχνη στις πρωτοπορίες του 20ού αιώνα.

Μεντάρντο Ρόσσο (M.Rosso, 1858-1929), "Ο Εκδότης" (1894), κεριά πάνω σε γύψο, Ν.Υόρκη, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης. Ο κατ' εξοχήν ιμπρεσιονιστής γλύπτης, είναι ο Ιταλός Μεντάρντο Ρόσσο. Προσπάθησε να αιχμαλωτίσει το εφήμερο της καθημερινής ζωής χρησιμοποιώντας τις ιδιότητες του εύπλαστου κεριού, για να δημιουργήσει την εντύπωση ότι οι μορφές ρέουν,

Ανρί ντε Τουλούζ Λωτρέκ (H. Toulouse-Lautrec, 1864-1901), *Αμπασαντέρ, Αριστίτ Μπρυάν* (1892), αφίσα, 1.50 x 1.00 μ., Παρίσι, Cabinet des Estampes.

Αν και ο ζωγράφος πολλές φορές έχει χρησιμοποιήσει την πλούσια παλέτα των Ιμπρεσιονιστών, τις περισσότερες φορές το χρώμα αξιοποιείται μόνο για να ενισχύσει το δυναμικό σχέδιο και τη ρωμαλέα σύνθεση των έργων του. Η εκφραστικότητα της δουλειάς του εμφανίζεται κυρίως στις "αφίσες" του.

Ε. Ντεγκά
(E. Degas, 1834-1917),
"Το Λουτρό (1886)",
παστέλ σε χαρτόνι,
0,60 x 0,83 μ., Παρίσι, Μουσείο
Λούβρου

Η αναπάντεχη οπτική γωνία, η κρυμμένη πηγή φωτός, το ενδιαφέρον για τη χαρακτηριστική κίνηση είναι προσδιοριστικά του έργου του Ντεγκά. Στο έργο αυτό η απλή γυμνή γυναικεία φιγούρα εντάσσεται στο περιβάλλον με εκπληκτική ευκολία. Τα καθημερινά μικρά αντικείμενα που βρίσκονται γύρω από τη γυμνή γυναίκα αφαιρούν κάθε είδος ερωτικού στοιχείου. Ο καλλιτέχνης παρατηρεί με παγερό βλέμμα μια τόσο ιδιαίτερη στιγμή και **αποτυπώνει το φαινόμενο, όχι το περιεχόμενο.**

Οι προεστοί της πόλης του Καλέ δίνουν τα κλειδιά της στους κατακτητές και με αυτοθυσία παραδίδονται οι ίδιοι, προκειμένου να σωθούν οι κάτοικοι. Πρόκειται για ένα γεγονός από τη μεσαιωνική ιστορία της πόλης, για την οποία ο γλύπτης εκλήθη να ανεγείρει το μνημείο. **Με βαθιά γνώση της ανθρώπινης φύσης η σύνθεση αναπαράγει την τραγικότητα της στιγμής.** Το χαρακτηριστικό της γλυπτικής σύνθεσης είναι ότι **δεν είναι τοποθετημένη όπως συνηθίζεται, ακόμα και σήμερα, σε ψηλό βάθρο, αλλά βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με το θεατή, κάνοντάς τον να συμμετέχει σ' αυτήν.**

Ο Ροντέν θεωρείται πατέρας της σύγχρονης γλυπτικής. Είναι ο γλύπτης του οποίου η επίδραση ήταν τόσο μεγάλη όσο μεγάλες ήταν και οι αντιρρήσεις που ξεσήκωσε με τα έργα του. **Μελετητής και βαθύς γνώστης της αρχαίας ελληνικής γλυπτικής και της γλυπτικής του Μιχαήλ Αγγέλου, συνδύασε την παράδοση με τις αναζητήσεις των άλλων καλλιτεχνών πάνω στη μορφή και στο φως.** Παρακολουθεί τις καινούριες αναζητήσεις χωρίς όμως να εντάσσεται στον Ιμπρεσιονισμό.

**A. Ροντέν
(A. Rodin, 1840-1917), "Οι
αστοί του Καλέ" (1886),
μπρούντζος, 2,10 x 2,41 x
1,98 μ., Ουάσιγκτον,
Ινστιτούτο Σμιθσόνιαν**

Ένα τοπίο απομακρυσμένο από τις επιδράσεις της δυτικής ζωγραφικής, οργανωμένο σε πολλαπλά επίπεδα διαφορετικής διάστασης, ανοίγεται μπροστά μας, μεταφέροντάς μας στον εξωτικό κόσμο που κέντρισε τη φαντασία του καλλιτέχνη, στην Ταϊτή. Το έργο, με την καθαρότητα των χρωμάτων του, άνοιξε νέους δρόμους για τη μοντέρνα τέχνη. Ο Γκωγκέν υπήρξε η θρυλική μορφή του καλλιτέχνη που εγκατέλειψε τη ζωή της πόλης για χάρη της ζωγραφικής. Αναζήτησε στην ομορφιά της Ταϊτής την πηγή της έμπνευσής του και την επιστροφή στη φύση ενός κόσμου μυθικού.

Στη ζωγραφική του το χρώμα, καθαρό, έντονο σχεδόν αποσυνδέεται από το αντικείμενο που εικονίζει.

Επηρεασμένος από την ιαπωνική ξυλογραφία, διατήρησε τον επίπεδο χαρακτήρα του πίνακα χωρίς ατμοσφαιρική προοπτική, με διαδοχή απλών χρωματικών επιπέδων με περίπλοκα περιγράμματα.

Π. Γκωγκέν
(P. Gauguin, 1848-1903),
"Η μέρα του Θεού"
(Mahana No Atua) (1894),
λάδι σε μουσαμά, 0,70 x 0,90
μ., Σικάγο, Ινστιτούτο Τέχνης.

Ο πίνακας αυτός, από τα τελευταία έργα του καλλιτέχνη, είναι καρπός μακράς ζωγραφικής πείρας. Ζωγραφιζόταν, με την επιμονή που χαρακτήριζε το ζωγράφο, για επτά ολόκληρα χρόνια. **Είναι από τα έργα που επηρέασαν βαθύτατα και υπήρξε πρότυπο για τον επερχόμενο Φωβισμό του Ματίς και για τον Κυβισμό του Πικάσο.** Παρουσιάζει ένα σύνολο μορφών και στοιχείων της φύσης δουλεμένο με αρχιτεκτονική επιμέλεια. Οι δυναμικές των τόξων που δημιουργούν τα δέντρα, η πυραμιδική σύνθεση, ο αισθησιασμός του χρώματος, οι σφιχτοδεμένες μορφές, όλα χτισμένα ζωγραφικά στις μεγάλες διαστάσεις του πίνακα, δημιουργούν ένα αποτέλεσμα απaráμιλλης δύναμης. **Η αναφορά στις έννοιες αρχιτεκτονική, δομή και χτίσιμο του έργου γίνεται, διότι αυτά τα στοιχεία στο έργο του Σεζάν επηρέασαν τη μοντέρνα τέχνη.**

Πωλ Σεζάν
"Οι μεγάλοι λουόμενοι"
(1898-1905), λάδι σε μουσαμά,
2,08 x 2,49 μ., Η.Π.Α.,
Μουσείο Τέχνης Φιλαδέλφειας

Ο Σεζάν ήθελε, όπως έλεγε ο ίδιος, να "στερεοποιήσει" τον Ιμπρεσιονισμό. Σε αντίθεση με τους Ιμπρεσιονιστές, που επεδίωκαν την εντύπωση του στιγμιαίου και το φευγαλέο φως, αναζήτησε ότι στη φύση παραμένει σταθερό και αναλλοίωτο.

Όλα τα πράγματα στη φύση αποτελούνται από τη "σφαίρα, τον κύλινδρο και τον κώνο"

Είναι αυτός που με το έργο του επηρέασε βαθύτατα τους ζωγράφους των αρχών του 20ού αιώνα και άνοιξε το δρόμο για το ρεύμα του **Κυβισμού**.

Το βουνό Σεν Βικτουάρ (Πωλ Σεζάν, 1904-1906)

Κλ. Μονέ Οι πρώτες του επιρροές ήταν από το έργο των ζωγράφων της Μπαρμπιζόν, εντυπωσιάστηκε κυρίως από το έργο του Τέρνερ.

Ο κήπος του ζωγράφου στο Ζιβερνί, με τη βοήθεια κηπουρών, είχε διαμορφωθεί σε ιμπρεσιονιστικό έργο τέχνης. Ιτιές κλαίουσες, εξωτικά φυτά και δέντρα, λίμνες με νούφαρα, πάπιες και φασιανοί.

Βροχή, υγρασία και ταχύτητα (Γουίλιαμ Τέρνερ, 1840)

Νούφαρα (Κλοντ Μονέ, 1904)

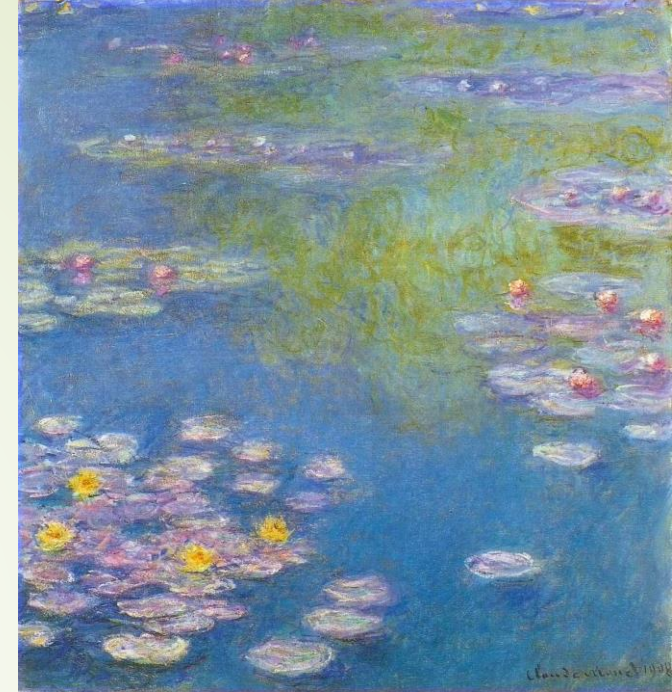
Κλ. Μονέ Ο Ιμπρεσιονισμός στα έργα που ζωγράφισε εδώ ο ζωγράφος φτάνει στο αποκορύφωμά του.

Ο καλλιτέχνης καταγράφει το εφήμερο, την εντύπωση. Το έργο είναι μια λεπτομέρεια της πραγματικότητας

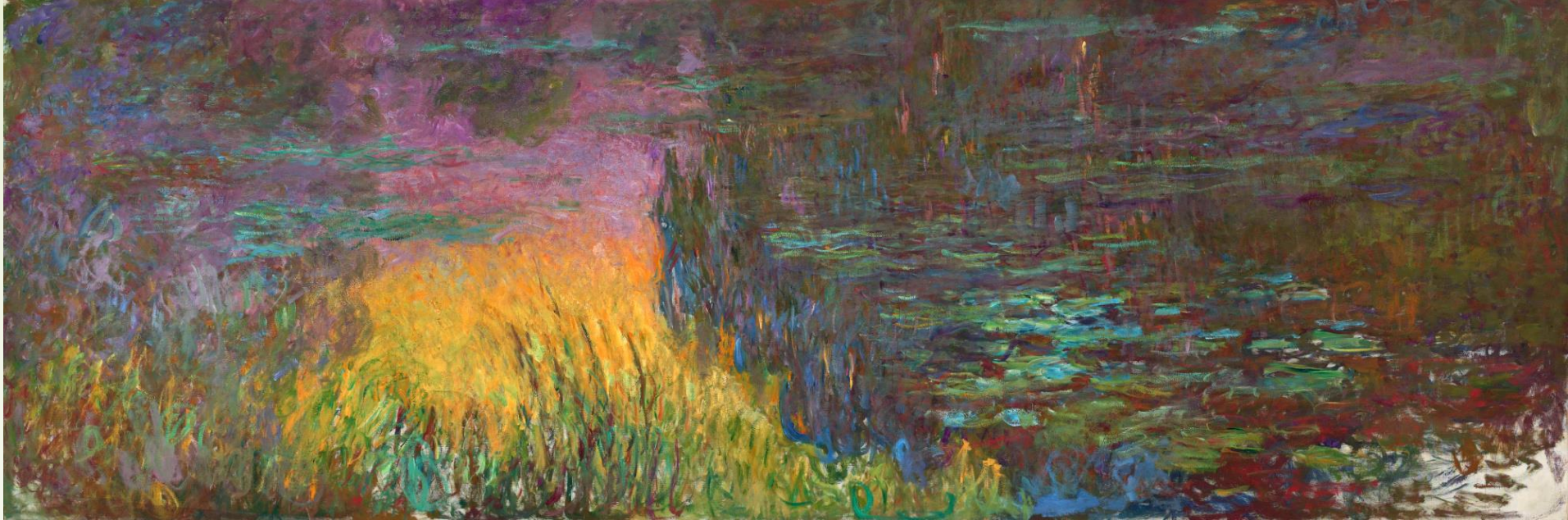
Δεν ενδιαφέρεται να αποδώσει καμία πληροφορία για το περιβάλλον της λίμνης. Το τοπίο εκτείνεται πέρα από τα όρια του πίνακα.

Κάθε έννοια του βάθους καταργείται. Μια οθόνη από χρώματα απλώνεται κάθετα.

Ο όγκος χάνει την υλική του υπόσταση και το έργο δεν είναι πια ένα θέμα που περιγράφεται σε ένα φόντο, αλλά μια επίπεδη οργάνωση χρωμάτων.

Κλ. Μονέ,
"Νούφαρα",
ηλιοβασίλεμα
(1914-1918),
λάδι σε μουσαμά,
Παρίσι, Μουσείο
Ορσέ.

Τα χρώματα δε διαβαθμίζονται. Δηλαδή, δεν αναμειγνύονται με μαύρο, για να σκουρύνουν, ή με άσπρο, για να ανοίξουν. Οι αναμείξεις γίνονται με καθαρά χρώματα πάνω στο μουσαμά. Άλλωστε, το μαύρο - από όλους σχεδόν τους Ιμπρεσιονιστές - αποφεύγεται. Γι' αυτό οι σκιές δεν είναι απλώς γκριζοί ή ουδέτεροι τόνοι. Σχεδόν δεν παράγονται ούτε από αναμείξεις. Περισσότερο δημιουργούνται από την επικάλυψη και την εναπόθεση παχιάς μάζας καθαρών χρωμάτων, που επηρεάζονται αμοιβαία. Από αυτή τη διαστρωμάτωση των χρωμάτων προκύπτει η υλικότητα, δηλαδή ένα στρώμα χρώματος πάνω στον καμβά, που δονείται, όπως στην πραγματικότητα δονούνται και πάλονται το νερό και οι αντανάκλασες του. Η υλικότητα του χρώματος γίνεται αισθητική αξία, ανεξάρτητα από το τι περιγράφει αυτό το χρώμα. Η φόρμα, η μορφή, αποδεδειγμένη από οποιοδήποτε περίγραμμα, προσδιορίζεται από τη γωνία πρόσπτωσης του φωτός.